

רעיונות מדהימים

פרשת תולדות תשפ"ב, עלון מס' 409

להצטרפות לאלפי המנויים ולקבל את העלון חנם, לשלוח הערות או תגובות, נא ליצור קשר עם הרב יהושע אלט בכתובת yalt3285@gmail.com. העלון מתפרסם בשש יבשות וכיותר מארבעים מדינות ברחבי תבל.

לעילוי נשמת שמואל אביגדור בן יצחק מאיר

המחבר מרשה ומעודד לכל מי שרוצה להעתיק ולהפיץ את העלון לזכות את הרבים.

This newsletter can also be viewed at <http://www.ladaat.info/showgil.aspx?par=20200425&gil=2725>.

Pour voir ou télécharger la version Française: <https://parshasheets.com/?s=Fascinating+Insights>.

אפשר לקרוא את עלון זה בעברית באתר: הורדות-עלונים/רעיונות-מדהימים-הורדות-עלונים <https://www.dirshu.co.il/category/>

רעב לארץ

אנשים גדולים רבים לאורך ההיסטוריה השתוקקו להגיע לארץ ישראל אך לא הצליחו מסיבות שונות. בעבר הייתה ההגעה לארץ רצופה בקושי ובסכנה משמעותית. זה היה טיול מסוכן ארוך בתנאים מפרכים. הרבה פעמים הספינות היו רעועות וזה תמיד היה מסוכן. ספינות טרופות, עם אובדן כל האנשים שהיו על הסיפון, לא היו נדירות. כאשר עמד ר' מנחם מנדל מוויטבסק (1730-1788) בראש עליית חסידים ב-1777, טבעה אחת הספינות בקבוצתו במהלך מסעם, בה מתו 30 יהודים. היו קברניטים אכזריים ששדדו את נוסעיהם והתנהגו איתם באכזריות ולא פעם פיראטים פשטו על כלי השיט, שדדו ורצחו את המטיילים או מכרו אותם לעבדות. הכבישים היו במצב גרוע. מטיילים יכלו לצפות להתעמת עם שודדים, רצחניים, וזה לא היה יוצא דופן להיות מוכים ונשדדים ולהישאר ללא כל רכוש. עבור יהודים שומרי מצוות, מזון ולינה למסע הארוך היוו בעיות נוספות. את ברכת הגומל קראו בתשוקה ובכוונה עזה כל יהודי שהתמזל מזלו להגיע לארץ ישראל.

הגאון מוויילנה (1720-1797) ניסה לעבור לארץ ישראל. הוא התכוון קודם כל ללכת לשם בעצמו ואחר כך לשלוח את משפחתו. עם זאת, נסיעתו הייתה רצופה קשיים וכשהגיע עד אמסטרדם, הוא נאלץ לחזור אחורה. הבעש"ט (1698-1760) ניסה לעבור לארץ ישראל בשנת 1742. לאחר מצוקות רבות שכללו גזילת כל רכושו, הגיע עד קונסטנטינופול לפני שחזר. גם ר' יעקב עמדין (-1697) (1776) ניסה להגיע לארץ ישראל אך נאלץ לסיים את מסעו בטרם השיג את מטרתו בגלל מצוקות אישיות ובעיות בריאות.

החזון איש שהיה בקשר עם החפץ חיים (1838-1933) מזכיר שהחפץ חיים השתוקק מאוד לעבור לארץ ישראל (אגרות חזון איש א:קעה). למעשה, הוא תכנן להשתקע בארץ ישראל, והחליט לעבור לפתח תקווה. ואכן, כדי להתכונן לבואו, בנתה העירייה בית רחב ידיים לחפץ חיים יחד עם שירותים ציבוריים, מתוך ציפייה שנוכחותו תמשוך כמות גדולה של אנשים לבקר (שאל אביך ויגדך, ב, עמוד פט). אבל זה לא היה אמור להיות, שכן האירועים מנעו ממנו להגיע לישראל.

ר' יחיאל מיכל טוץ'ינסקי (1871-1955), מחבר 'גשר החיים', מספר בספרו 'ארץ ישראל' (עמוד 99), שפורסם לראשונה ב-1950, על המכשולים הבלתי נתפסים שעליהם נאלצו היהודים להתגבר על מנת לפלס את דרכם לארץ ישראל ועל הקרבותיהם יוצאי הדופן על יישוב הארץ. הוא מסכם: "ומה עם היום? כמה קל להגיע לארץ ישראל! טיסה באוויר מאמריקה היא רק 36 שעות (זה נכתב בסוף שנות ה-40), ובאניית יוקרה, רק שבועיים. זה רק שעה נסיעה ברכב מיפו לירושלים. כל הכבישים סלולים, לא חסר מים או מזון בסיסי, או חשמל או דלק בדרך. הממשלה [היהודית] היא אדון הארץ, השערים פתוחים לכל. אין עוד צורך לשלם שוחד לאלטורים הטורקים או לנהל עימם עסקאות מפוקפקות אחרות. אז מה חסר היום? התשוקה החזקה שפגעה כל כך בלבם של יהודים נאמנים בני דורות קודמים שחיו בחוץ לארץ."

מטרת נשמה

רש"י (בראשית כה:כב) מספר לנו שיעקב ועשו נלחמו על שני העולמות, עולם הזה ועולם הבא. איך זה טיעון? אם יש עוגה וילד אחד רוצה את החתיכה מהסוף והשני רוצה חתיכה מהאמצע, הם לא מתווכחים. הם באמת מסכימים!

כשאדם מאבד את עצמו למציאות גדולה יותר, הוא הופך לחלק מהמציאות הזו. לשם המחשה: אדם שנוסע ליעד מרוחק, הוא מבין שהמכונית משנית ליעד שהוא המוקד העיקרי של הטיול. אם הוא מדגיש את החשיבות של סוג המכונית שבה הוא נהג, הוא עלול לעולם לא להגיע ליעדו מכיוון שהוא עושה את היסוד המשיני. אותו דבר חל על החיים שכן הדרך היחידה לתפקד היא להקפיד על סדרי עדיפויות נכונים - לשמור על הראשוני הראשוני והמשני המשני.

מנתח ימני שיבצע ניתוח מסובך ביד שמאל ודאי לא יצליח. רק כאשר יד שמאל כפופה לימין ועובדת בסנכרון, הוא יצליח. זה בדיוק כפי שקליפה משנית לפרי בכך שהיא מגינה עליו.

פעם הוזמן ר' בערל וויין לנאום בפיטסבורג. בהגיעו הגיע אדם בשם יעקב לאסוף אותו ולהסיע אותו לבית המלון שלו. עם זאת, הם הלכו למקום שבו חנתה המכונית הלבנה של יעקב (הונדה סיוויק ליתר דיוק) - שורה שלוש, דוכן ארבע - והיא לא הייתה בשום מקום. יעקב עמד להזמין מונית לר' ויין שיסיע אותו למלון כשלפתע משהו במכונית חולפת אמר שהוא לא מוצא מקום חניה וישמח להסיע אותם לרכב כדי שיוכל לתפוס את מקומו. כאשר הסביר ר' ויין את הבעיה, ביקש האיש לראות את תו החניה של מקום חניית הרכב. האיש הבין את הבעיה מיד. הרכב חנה בחניון לטווח ארוך, והם חיפשו בחניון לטווח קצר. לאחר מכן הוא הסיע אותם לחניון לטווח ארוך והמכונית הייתה בשורה שלוש, דוכן ארבע. ר' וויין ציין לקח נהדר שנלמד מהפרק הזה. רוב האנשים מחפשים את האושר, ההגשמה והעתיד שלהם בחניון לטווח קצר. עם זאת, הוא חונה בחניון לטווח ארוך. עלינו להבין שאנו חונים במגרש לטווח הקצר ולהבין את ההשלכה ארוכת הטווח של ההתנהגויות, המעשים והעמדות שלנו.

קיום סדרי עדיפויות נכונים הכרחי בכל מה שאנו עושים. עלינו להתבונן במה שאנו עושים ולשאול את עצמנו מדוע אנו עושים זאת. עלינו להעסיק את עצמנו בנושאים בעלי חשיבות עיקרית - זה של הנצח - ולא בהנאות החולפות של העולם. גם כאשר אנו עושים את אותם עניינים עיקריים עלינו לשאול אם אנו עושים זאת מסיבות אנוכיות או אלטרואיסטיות. דוגמה לכך היא כאשר אנו עוסקים במעשה חסד. האם זה נעשה כדי לקבל משהו בתמורה מהאדם? לכל אחד מאיתנו יש נשמה (ראשונית) וגוף (משני). אנשים רבים הופכים את גופם לעיקרי בכך שהם צורכים את הצורך להתפנק עם המאכלים הטובים ביותר, לנהוג במכונית המפוארת ביותר, להשיג עושר וכדומה. אנחנו צריכים להפוך את הגוף לכפוף לנשמה.

מושג זה מוצג לנו לאורך כל התורה. הנה שתי דוגמאות:

(א) אומרת לנו המשנה (שבת צג): אם נושא פחות משיעור בכלי, פטור אפילו על הכלי. למה? כי הכלי נעשה משני לראשוני (מזון).
(ב) אם מערבבים כמות קטנה של מאכל אסור עם מותר כגון חלבי בכלי בשרי, עדיין התבשיל כשר ובלבד שהפריט האסור הוא רק שישים מהכלל. זה ידוע בשם בטל בששים.

מוקד סדר העדיפויות היה ההבדל בין יעקב לעשו ובא לידי ביטוי בוויכוח בבטנה של אמם. שניהם רצו בעולם הזה ובעולם הבא. אולם, עשו רצה שהעולם הזה יהיה המוקד העיקרי ויעקב רצה שהעולם הבא יהיה המוקד העיקרי. יעקב הוא אחד שלומד תורה כפי שהוא אומר "איש תם יושב אוהלים". עשו רצה את המעמד הזה ולכן שאל איך לוקחים את מעשר על תבן ומלח (בראשית רבה סג:י). שאלות אלו מראות את מהותו של עשו. תבן הוא משהו שמגן על החיטה והופך אותה למשנית לחיטה. באופן דומה, מלח משמש רק כדי לשפר את הטעמים של מזונות - משניים לראשוני (שם משמאל, תולדות, תרע"א, ד"ה ויאהב). זהו לא צירוף מקרים "ש"ת" הוא ראשי התיבות של תבן ומלח.

המילה צדיק מקורה במילה צד, ללכוד, שכן צדיק לוכד את יצר הרע שלו. עשו השתמש בזה באופן שלילי ולכן נקרא "איש ציד" (בראשית כה:כז). כשעשו אמר "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה" (בראשית כה:ל), שפך לתוכי את העדשים האדומות, יעקב הבין שעשו לא לקח ללב את הלקחים מהאבל על אברהם כי לשם כך נועדו העדשים. עשו היה צריך להבין שהעולם הבא הוא העיקר במקום להיות מרוכז בעדשים (עולם הזה). לכן ביקש יעקב את הבכורה בזמן הזה.

יעקב רצה שהבכורה תמכר לו כמו שכתוב "מכרה כיום את בכורתך לי" (בראשית כה:לא). הגמרא אומרת "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם" (עירובין כב:), היום (העולם הזה) עושים את המצוות ומחר (העולם הבא) מקבלים את השכר. לזה התכוון יעקב כשאמר היום: היום אתה צריך לעבוד ומחר אתה מקבל את הפרס. זה בניגוד לעשו שנוהג "אכול ושתו היום כי מחר נמות" (ישעיה כב:יג). זוהי המשמעות העמוקה יותר במילותיו של עשו "הנה אנכי הולך למות" (בראשית כה:לב), אני, עשו, אמות אז תן לי לנצל את היום ולכן אני לא צריך את הבכורה הזו. עכשיו אנחנו יכולים להבין "ראה...היום ברכה וקללה" (דברים יא:כו), המושג היום יכול להיות ברכה כפי שאמר יעקב או קללה כפי שאנו רואים על ידי עשו.

ר' אלט זכה ללמוד תחת הרה"ג מרדכי פרידלענדער זצ"ל והוסמך לרבנות על ידי הרה"ג זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל. ר' אלט הוציא שני ספרים במגוון נושאים בענייני יהדות ומחשבת ישראל. כתביו מופיעים באנגלית, עברית, גרמנית וצרפתית.